

Motion till riksdagen 2023/24:2125

av **Saila Quicklund (M)**

Åtgärder mot hälsofarliga kosttillskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket kan ta ett samlande ansvar i det fortsatta arbetet kring att förhindra farliga substanser i kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de saluförs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket ska kunna besluta om saluförbud för hälsofarliga kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Livsmedelsverket mer konsekvent kan utnyttja läkemedelslagens möjligheter att klassificera läkemedelsnära substanser som läkemedel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Folkhälsomyndigheten bör beakta förekomsten av hälsofarliga substanser i kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till riktade utbildningsinsatser mot idrottande ungdomar om riskerna med kosttillskott och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det förekommer stora brister i tillsynen av kosttillskottsmarknaden, liksom i samspelet mellan olika myndigheter. Bristerna utnyttjas av oseriösa delar av kosttillskottsbranschen och måste åtgärdas. Orena kosttillskott ligger bakom många av de dopningsfall som upptäcks i Sverige varje år. En del av tillskotten kan vara direkt hälsofarliga utan att någon vet om det. Därför behöver både idrotten och samhället skyddas av en betydligt bättre kontroll. Ansvaret för att syna produkterna ligger idag

hos landets kommuner. Jag anser att tillsynen bör skötas centralt genom Livsmedelsverket.

Kosttillskott är per definition livsmedel. För alla livsmedel gäller enligt lag en hög skyddsnivå för hälsan. Det kommunala hälsoskyddet ansvarar med stöd av Livsmedelsverket för att kontrollera alla livsmedel, inklusive kosttillskott.

Risken för att saluförda illegala kosttillskott avslöjas i efterhand är liten och straffet försumbart. I den mångfald av livsmedelskontroller som kommunernas hälsoskydd förväntas svara för är utrymmet för kontroller av kosttillskott av förklarliga skäl begränsat. Skulle de ändå upptäcka något illegalt väntar en omfattande process innan preparatet helt försvinner från den svenska marknaden. Därför bör det ses över om det ska ställas krav på tillverkare och distributörer att anmäla sina produkter till Livsmedelsverket innan de saluförs.

Enligt dagens praxis tas nämligen beslut om saluförbud mot livsmedel av varje kommun för sig och inte av Livsmedelsverket centralt. Det kan betyda att alla Sveriges kommuner måste fatta samma beslut innan en produkt helt kan stoppas – en orimlig byråkrati som innebär att illegala produkter under tiden kan säljas slut på annat håll. Därför bör det ses över om Livsmedelsverket ska kunna besluta om saluförbud i fråga om hälsofarliga kosttillskott.

I ett avslöjande från Dagens Nyheter framkom det att ett kosttillskott som innehåller en dopningsklassad substans säljs med etiketten ”Dopingfree”. Granskningen ledde till att tillskottet togs bort ur sortimentet hos den aktuella försäljaren. Riksidrottsförbundet har varnat för den aktuella substansen, inte minst för att många preparat är otillräckligt kontrollerade. Försäljningen av kosttillskott är idag en miljardindustri, men kommunerna som har huvudansvaret för att kontrollera tillskotten saknar resurser för att utföra detta arbete. Följden är att vem som helst i princip kan sälja vilka preparat som helst utan tillsyn.

Muskelbyggare, prestationshöjare och fettförbrännare är några av de produkter som lovar en starkare och slankare kropp. Många preparat innehåller dopningsklassade ämnen som dessutom kan vara hälsofarliga och beroendeframkallande. Kommunerna ställs här inför ett problem då en produkt som fått saluförbud i en kommun fortsatt kan saluföras i en annan, där tillsynsansvaret är någon annans. Det behövs 290 olika beslut i varje kommun för att en hälsofarlig produkt ska kunna plockas bort i hela landet. Till följd av bristande resurser hos kommunerna fokuseras tillsynen enbart på innehållsförteckningar och rutiner. Inga kontroller sker av innehållet. Det krävs inget godkännande från kommunen eller Livsmedelsverket; det senare har bara en stödjande roll. Ansvaret för att innehållet är lagligt och korrekt ligger på tillverkaren. Vissa branschföreträdare pekar här ut Sverige som sämst i Norden.

Livsmedelsverket konstaterade i en granskning att bara 2 av 43 förpackningstexter uppfyllde de granskade märkningskraven, och i 30 av 43 produkter ingick växter eller växtextrakt som kan innehålla hälsofarliga substanser. I 28 av produkterna påvisades substanser som kan ge biverkningar. Dessutom skulle åtta av produkterna kunna klassificeras som läkemedel, vilket är ytterst allvarligt.

Livsmedelsverket bör redan idag mer konsekvent utnyttja läkemedelslagens möjligheter att klassificera läkemedelsnära substanser som läkemedel. Dessutom bör Folkhälsomyndigheten beakta förekomsten av hälsofarliga substanser i kosttillskott. Även idrottsrörelsens arbete kan stärkas än mer. Idag förekommer fall där idrottande ungdomar rekommenderas att inta kosttillskott, och därför behövs riktade utbildningsinsatser om riskerna med kosttillskott.

Moderaterna värnar idrottsrörelsens självständighet, men vi kan inte blunda för de problem som riskerar att växa till stora samhällsproblem. Därför behövs ett tydligare grepp mot hälsofarliga kosttillskott.

Saila Quicklund (M)